

‘NEEM JE VRIJHEID EN LÉÉF. Dat was haar opdracht aan ons’

Tekst: Doret van der Sloot

Zorgethicus en programmamaker Doret van der Sloot sprak voor de Nouveau-zomeredities met drie bijzondere vrouwen over de invloed van hun moeder op hun leven en carrière. Deze keer: AALTJE VAN ZWEDEN, FOUNDER STICHTING PAPAGENO, AUTISM ADVOCATE, PUBLICIST EN MASTER OF ARTS.

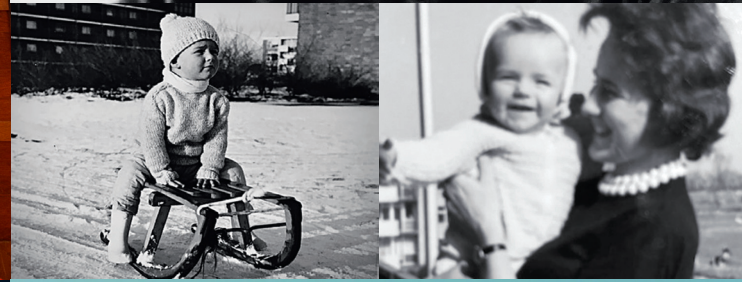
DOCHTER: Aaltje van Zweden van Buuren
GEBOORTEJAAR: 1963
GEBOORTEPLAATS: Port-au-Prince, Haïti

MOEDER: Sophia Heil
GEBOORTEJAAR: 1938
GEBOORTEPLAATS: Amsterdam
BEROEP: Leerkracht primair onderwijs

Voor de laatste aflevering van de zomerserie *Moeders en Dochters* fiets ik op een zinderende zomermiddag naar Aaltje van Zweden in Amsterdam-Zuid. De ramen van haar appartement staan wijd tegen elkaar open. Aaltje ziet er prachtig uit, maakt koffie en gaat me voor naar een lange tafel voor het balkon. Ze veegt de partituren van man Jaap met zachte hand aan de kant: ‘Hij is altijd aan het studeren hè?’ ‘Toen mijn boek *Om wie je bent* klaar was, had ik het wel even benauwd’, vertelt ze. ‘Ik was bang dat ik mijn moeder, Fietje, zou kwetsen met de passages over mijn jeugd. Die was niet erg rooskleurig. Maar ze deed me verstedd staan. Ze was niet boos, maar enorm trots op het feit dat ik het boek had geschreven. Het staat pontificaal in haar kast, met de kaft naar voren. Maar praten over wat er vroeger allemaal is gebeurd? Nee, dat hebben we eigenlijk nog nooit echt gedaan.’

‘ze is nog steeds een ongepolijste VROUW MET EEN GROOT HART’

Over Aaltje
Heden internationaal Spreker over autisme, kunsteducatie en belang van muziektherapie
2017 Publicist *Om wie je bent*
2017 Bestuurslid Maatschappelijke Alliantie
2016 Hélène de Montigny-prijs
2012 Ridder in de Orde van Oranje-Nassau
2011 Bestuurslid Autism Treatment Centre Texas
2008 Master Kunsteducatie Hogeschool voor de Kunsten Amsterdam
1997 Oprichter en bestuurslid Stichting Papageno
1981 Academie voor Beeldende Vorming Amsterdam

Achteraf denk ik dat de oorlog best veel invloed heeft gehad op waar ze vandaan komt en wie ze is geworden. Haar moeder was een lieve huisvrouw, die de deur liever niet uitging. De bombardementen en spanningen in de stad, het zal mijn oma niet geholpen hebben om minder angstig te zijn voor de grote boze buitenwereld.

LIEFDE OP HAÏTI

Mijn moeder wilde mannequin, stewardess of journalist worden. Als ze de wijde wereld maar in kon trekken. Maar in die tijd was dat niet voor gewone meisjes weggelegd. Dus ging ze naar de kweekschool en werd ze onderwijzeres. Ik vraag me af of de handtekening onder haar diploma al was opgedroogd toen ze naar Haïti vertrok. Tegen de wil van haar moeder in werd ze gouvernante van drie kinderen op een sisalplantage. Om de kinderen Nederlandse les te kunnen geven, moest ze ze wel eerst uit de palmbomen zien te plukken. Nou, laat dat maar aan Fietje over...

Op Haïti werd mijn moeder smoorverliefd op mijn knappe, stoere en charmante vader. Ze trouwden, maar toen mijn vader een zeer kwade dronk bleek te hebben, vluchtte ze na een jaar terug naar Nederland. Met een baby van drie maanden op haar arm. En die baby, dat was ik. Omdat mijn moeder haar leven in Nederland op de rails moest zien te krijgen, woonde ik drie jaar lang bij mijn grootouders. Toen Fietje haar zaken op orde had, wilde ze graag zelf voor mij zorgen. Maar dat vond haar moeder geen goed idee. Van haar vader kreeg ze te horen dat ze het niet kon maken om mij “weg te halen” bij mijn oma. Wat ze natuurlijk wel deed. Achteraf had mijn oma misschien best een punt, want toen mijn vader terug naar Nederland kwam, trouwden mijn ouders opnieuw met elkaar en belandden ze in een destructief patroon. Gelukkig konden mijn zusje en ik vaak schuilen en logeren bij opa en oma.

KWETSBARE KINDEREN

Dat het leven van moeders niet altijd over rozen gaat, weet ik zelf maar al te goed. Ons derde kindje bleek zwaar autistisch en verstandelijk beperkt te zijn. Al zijn hele leven ben ik bezig om de buitenwereld voor hem te ontsluiten. Natuurlijk gebruikten we daarbij vanaf het begin de helende kracht van muziek. De oorsprong van de Stichting Papageno ligt hier.

Voor het schrijven van mijn nieuwe boek dook ik diep in de geschiedenis van Het Apeldoornsche Bos, een instelling voor verstandelijk gehandicapte kinderen bij Apeldoorn. Op een koude januariochtend in 1943 werden alle bewoners afgevoerd naar Auschwitz, waar ze direct werden vernietigd. Niemand kent alle details, archieven zijn

verdwenen. Het is op zijn minst opmerkelijk dat ik, als moeder van een gehandicapt kind, daar nog nooit iets over had gehoord. Het taboe rond kwetsbare kinderen is er nog steeds en dat raakt me diep. Als moeder ga je door een lang proces om te accepteren dat je autistische kind altijd afhankelijk van jouw zorg zal blijven. Als bestuurder van de Stichting Papageno word ik daar vol mee geconfronteerd. Dan zegt de overheid dat de zorg efficiënter en dus goedkoper moet. Moderniseren op basis van de laatste inzichten, noemen ze dat. Maar als het leven regelmatig en prettig verloopt, dan willen we dat graag zo houden, toch? Door de ingrijpende veranderingen in mijn eigen jeugd begrijp ik dat maar al te goed.

ONVERWOESTBAAR

Nu we zo over mijn moeder en het verleden praten, verschijnt Fietje ineens als een avontuurlijke cowboy te paard. Met haar 82 jaar is ze nog steeds een ongepolijste, onconventionele vrouw die uitdagingen niet schuwt. Met het hart op de goede plaats. Duizenden kinderen heeft ze in haar lange carrière de liefde voor het lezen bijgebracht. Het beste verhaal gaat over een kindje met Downsyndroom. De school had besloten dat het meisje nooit zou kunnen lezen. Haar radeloze moeder vroeg mijn moeder om hulp. Dat was het beste wat het meisje had kunnen overkomen, want na een jaar las ze als een trein! Ik denk dat ik mijn passie om de wereld voor anderen te willen ontsluiten van haar heb. Geloven in de ontwikkelkracht van alle kinderen, dat is waar het over gaat.

Uiteindelijk liep het huwelijk van mijn ouders natuurlijk alsnog op de klippen. Het leven van mijn vader liep helaas vroegtijdig af. Mijn moeder bleek onverwoestbaar. Strijdbaarheid is het woord dat het beste bij haar past. En dat heeft ze haar dochters ook mee willen geven. We moesten moedig en nooit afhankelijk van een man zijn. En we hoefden ons nooit zorgen te maken over haar, alsjeblieft niet zeg. Hoewel ze zelf dagelijks haar eigen moeder belde, is zorgzaamheid niet een woord dat bij haar past. Daar heb ik het wel eens moeilijk mee gehad. Dan verlangde ik intens naar een lieve en betrokken moeder die precies wist wat er in mij omging en haar vinger zacht op mijn zere plek zou leggen. In plaats daarvan relativeerde ze mijn leed en gaf ze me een schop onder mijn billen. Húp Aaltje. Er is niets aan de hand. Neem je vrijheid en lééf. Natuurlijk heb ik háár advies ook in de wind geslagen. Want hoewel ik er als meisje van droomde om alleen, schilderend, de wereld over te reizen, ben ik al 37 jaar getrouwd. En dat we samen liefdevol vier kinderen hebben grootgebracht, klinkt misschien niet zo avontuurlijk, maar het tegendeel is waar. Geloof me maar...’ ●